

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 15 ■ אייר תשנ"א ■ אפריל 1991

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערכת: אבן גבירול 30, תל-אביב 64078

ויהיה הוויכוח כשלעצמו צודק באשר יהיה.

אפשר לתמוה על העוצמה וההיקף של פרסום הפרשה הזו בכלי התקשורת - אשר הקדישו לו חן את עמודי החדשות והן את מוספי סוף-השבוע - אך אין לבוא אליהם בטרוניה: ידוע זה מכבר כי כלי התקשורת מגלים עניין רב ומיוחד בעולם המשפט ובדמויות ה"מככבות" בו - אולי מתוך רצון לספק את רצון קוראיהם. משום כך, שומה על כולנו לנהוג כמשנה זהירות בדברינו, באורחותינו וביחסינו זה עם זה ועם בית-המשפט ובאיו - בכל עת ומקום, אך בפרט כשהמדובר בהתנהגות פומבית, החשופה לעטו של העתונאי, לעדשתו של הצלם ולמקורפון של השדר. לא רק כבודם של חבר אחד או קומץ חברים עומד למבחן במצבים כאלה, אלא כבודו של המקצוע בכלל. ככל שנחזור ונשנן זאת לעצמנו, כך ייטב.

בברכה,
עמוס נצר, עו"ד
י"ר ועדת האתיקה

חברים יקרים,

קשה היה להתעלם מן ה"סנסציה" שהתפרסמה לפני שבועות מספר כמעט בכל כלי התקשורת בארץ: פרשת ה"התכתשות" שבה מעורבים שלושה מחברינו למקצוע, בשל מה שהוגדר בעתונות כ"חטיפת לקוחות" זה מזה.

אף שהנושא נמצא עתה על שולחן ועדת האתיקה והבדיקה והדין בו טרם הגיעו לכלל סיום - הרי, מבלי להביע דעה לעצם התנהגותם של המעורבים, אי אפשר שלא לומר כי הפרשה הזו, בדרך ובעוצמה שבה היא פורסמה, לא הוסיפה כבוד, בלשון המעטה, לא לחברים המעורבים בה ולא למקצוע עריכת הדין בכלל.

יכוח בין עורכי דין לגבי לקוח, המתנהל בפומבי - ואם נכונים התיאורים שנשמעו ונכתבו - גם תוך שימוש ב"עזרים" כגון שלטים עם סיסמאות והפגנות של קרובי משפחה - הינו תופעה פסולה מכל וכל,

פסק-דין

טקס חנוכת משרד חדש בנושא ל"פסטיבל" תקשורת הגולש לעשיית פרסומת אסורה

העובדות: בתיק זה הועמדו לדין שני נאשמים בנין עבירות של עשיית פרסומת אסורה, בניגוד לסעיף 55 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, פגיעה בכבוד המקצוע, בניגוד לסעיף 53 לחוק, והתנהגות שאינה הולמת עו"ד, בניגוד לסעיף 361 לחוק.

בכתב הקובלנה שהוגש ע"י הקובל, ועד מחוז ת"א, נטען כי השניים, עורכי דין צעירים, פתחו במשותף

משרד לעריכת דין באחת מערי מרכז הארץ. הם ערכו טקס חנוכת משרד שאליו הוזמנו גם עתונאים, ובעקבות זאת פורסמו בשני מקומונים מרכזיים היוצאים באותה עיר כתבות המתארות את טקס פתיחת המשרד ובהן צוינו פרטיהם של הנאשמים בלוויית תואריהם כעורכי-דין, פרטים על תחומי התמחותו של כל אחד מהם וכן תצלומם על רק שלט משרדם.

בנוסף, פורסמו באחד מן המקומונים הללו, במועדים שונים, כמויות גדולות של מודעות-ברכה ססגוניות, מטעם אנשים פרטיים ועסקים, המברכים את שני השותפים על פתיחת משרדם, תוך ציון כתובתו באותיות קידוש לבנה.

לטענת הקובל, שיתפו הנאשמים פעולה הן עם העתונאים שפירסמו את הכתבות על פתיחת משרדם

ותן עם מפרסמי מודעות-הברכה, שחלקן פורסמו יותר מפעם אחת - והכל על מנת לעשות פרסומת לעצמם כעוסקים בעריכת דין.

טענות הנאשמים: הן בתגובתם הראשונית לוועדת האתיקה והן בשלב הקראת הקובלנה בבית-הדין כפרו הנאשמים באישומים המיוחסים להם. לטענתם, הם לא הזמינו עתונאים לפתיחת המשרד, ואלה שהגיעו עשו זאת ביוזמתם ומבלי להזדהות כעתונאים, כך שלא ניתן היה להבחין בהם בין שלל החוגגים בטקס הפתיחה.

אשר למודעות הברכה, לטענתם היתה זו יוזמה עצמאית של קרובי משפחה וידידים, אשר פעלו לפי הנהגה המקובלת בעירם לנגבי פתיחת עסקים חדשים, ולהם לא היו יד ורגל בפרסום המודעות או בניסוחן.

עוד הוסיפו וטענו הנאשמים כי לא ניתן לראות בכל הפרסומים הללו עליהם משום פרסומת אסורה, שכן "אנו מוצגים בהם כעורכי דין צעירים, חסרי ניסיון, קשרים או הצלחות משפטיות שיצדיקו פנייה אלינו".

בשלב שבין ההקראה לתחילת ההוכחות הגיעו הנאשמים לעיסקת טיעון עם הקובל. על-פי העיסקה, אחד משני הנאשמים, שהיה הרוח החיה בארגון פתיחת המשרד ובהכנות שולו לכך, יודה בכל פרטי הקובלנה. הנאשם השני, שותפו למשרד, יזוכה מכל האישומים.

החלטת בית-הדין המחוזי: בית-הדין אימץ את פרטי עיסקת הטיעון בין הקובל לנאשמים, אותה הגדיר כ"הוגנת". בהתחשב בעברו הנקי של נאשם מס' 1, שהורשע, גזר עליו בית-הדין עונש של נזיפה וכן תשלום הוצאות הקובל בסך 500 ש"ח.

(בד"מ ת"א 130/89, בפני ההרכב: עו"ד נחמן אמיתי-אב"ד; עו"ד אורי בראל ועו"ד זכריה קורחליק).

שכר-טירחה

היש חובה להחזיר ללקוח שכ"ט ששולם כאחוז מפסה"ד כאשר הזכייה בוטלה בערעור?

העובדות: עו"ד הגיש בשם לקוחתו תביעה בבית-הדין לעבודה. בסיס ההתקשרות בין הצדדים היה, כי שכה"ט המשולם לעו"ד יהיה על בסיס של אחוזים מהסכום שייפסק ע"י בית הדין. הלקוחה זכתה בתביעתה בבית-הדין האזורי לעבודה, והתנבעת שילמה את סכום פסה"ד. עו"ד ניכה מהסכום את שכר טרחתו. התנבעת ערערה על פסה"ד וזכתה בערעור בבית-הדין הארצי לעבודה. הלקוחה חוייבה להחזיר את

הכסף ששילמה לה התנבעת ואכן כך עשתה. במצב דברים זה, פנתה הלקוחה לעו"ד וביקשה שיחזיר לה את שכר-הטירחה שגבה ממנה בעקבות פסה"ד בערכאה הראשונה. עו"ד סירב להחזיר, בטענה שהסכום מגיע לו עקב זכייתו בערכאה הראשונה. יצוין, כי בהסכם שכה"ט לא היתה כל התייחסות למצב זה.

ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א, שנדרשה לתת חוות-דעת בעניין זה, ראתה בשאלה זו משום עניין עקרוני ועל כן העבירה אותה לעיין ועדת האתיקה שליד הוועד המרכזי של הלשכה.

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה המרכזית קבעה כי כל עוד לא הותנה אחרת בהסכם שכר-הטירחה שבין עו"ד ללקוח, הרי כאשר שכה"ט סוכם על בסיס אחוזים מן הסכום שנפסק ע"י בהמ"ש, והזכייה בערכאה הראשונה בוטלה בערעור - על עורך-הדין להחזיר ללקוחו את שכר הטירחה שגבה.

עו"ד והתקשורת

באילו תנאים ונסיבות רשאי עו"ד להתראיין לעתון לצורך השמירה על שמו הטוב?

העובדות: במכתב לוועדת האתיקה כתב עו"ד: "ייצגתי אה כנגד אחיו במשפטים ובבוררות ארוכה שהתנהלו ביניהם. לקוחי הוא תושב ארה"ב שהיה לו מיופה-כוח בארץ. לימים, השלים הלקוח שלי עם אחיו, אך הסתכסך עם מיופה-כוחו בארץ, ושני האחים פועלים היום בצוותא כנגד מיופה הכוח.

"במסגרת ה"מלחמה" המתנהלת ביניהם, פנו שני האחים לעתונאי-חוקר מעיתון כלכלי, סיפרו לו את פרטי הפרשה, תוך שהם משרבבים את שמי בהקשרים שכולם שקר וכזב ובאופן הפוגע בי אישית ובפעלי כעו"ד.

"העתונאי-החוקר פנה אלי, סיפר לי כי ככוונתו לפרסם את הפרשה בעתונו בצורה קשה, לרבות הפרטים הקשורים אלי, כפי שנמסרו לו ע"י לקוחי ואחיו, אלא אם כן אוכיח לו כי פעלתי כשורה, כפי שאכן אני חש ומאמין.

"בקשתי היא כי ועדת האתיקה תאפשר לי להפגש עם העתונאי במשרדי, על מנת להוכיח לו את חפותי ולנסות למנוע את הפרסום. כל מטרתי אינה לפרסם את עצמי, אלא להגן על שמי הטוב, אשר הוכפש, ולהזים את השקרים שנטענו נגדי."

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה, המורגלת בדרך כלל בטיעונים של "הגנה על השם הטוב" הנאמרים

אחרי מעשה (הפרסום בעתון) ולא לפניו - עתה לבקשה כזו הלשון: "בנסיבות המקרה, כפי שתוארו על ידיך במכתבך, תוכל לפגוש בעיתונאי, אולם בשיחתך עימו עליך להקפיד על כללי החסיון של הלקוח, לא להרוג מהם בכל צורה ולענות אך ורק לשאלות המתייחסות אליך בהקשר להוצאת שם רע עליו."

כמו כן, אנו בדיעה כי רצוי, אם תוכל, להקליט את השיחה, על מנת שהאמור לעיל יובטח."

עו"ד ועו"ד

טענה נגד תצהיר שנערך שלא כדיון ע"י עו"ד - אינה פגיעה בעמית למקצוע

העובדות: לבקשה שהוגשה למתן רשות להתגונן צורך תצהיר שנערך ע"י ב"כ הנתבע, אך לא אומת בחתימתו, אולי מחמת שיכחה או היסח הדעת. תצהיר נוסף אומת ע"י עוה"ד, אך חסרה בראשיתו כתובת המציה ומספר ת.ז. שלו, ואילו האזהרה שבסיומו אינה ערוכה בנוסח המופיע בחוק.

בפנייה לוועדת האתיקה שואל ב"כ התובע: "האם העלאת טענות בבהמ"ש כנגד כשרותם של תצהירים פנומים אלה, שנערכו ע"י ב"כ הצד-שכנגד, אינה מהווה פגיעה בקולגיאליות המקצועית?"

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה נמנעה מלהביע עמדה לגבי התוקף המשפטי של התצהירים שתוארו לעיל, שכן המדובר בנושא משפטי לכשעצמו. עם זאת הודיעה הוועדה לשואל, כי אם הוא סבור שמבחינה משפטית אין התצהירים הללו עונים על דרישות החוק, הרי אין מניעה אתית לטעון כנגד כשרותם, וטענה כזו לא תיראה כפגיעה בלתי הוגנת בעמית למקצוע.

חסיון

עו"ד הפועל ככונס-נכסים אינו כפוף להוראות בדבר חסיון מקצועי כלפי הלקוח

העובדות: עו"ד ועמיתו מונו לשמש ככונסי נכסים למכירת חנות, השייכת לבני זוג אשר נמצאים בהליכי גירושין. עורך-הדין ערך הסכם מכר בשם בעלי החנות עם הקונה ואף גבה ממנו שכר טירחה בנין עריכת ההסכם ורישום הזכויות על שמו.

זמן קצר לאחר עריכת ההסכם קיבל עוה"ד פנייה מפקיד השומה, לפיה הוא מתבקש להעביר אליו

העתק מהסכם המכר של החנות וכן דיווח על אופן התשלומים ומועדם.

בפנייתו לוועדת האתיקה כתב עוה"ד: "אבקש חוות-דעתכם אם רשאי אנוכי להענות לבקשת פקיד השומה, לאור האמור בסעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין, בעניין החסיון המקצועי."

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה סברה כי בנסיבות המקרה, לא חל החסיון המקצועי על המידע שמבקש פקיד השומה. לדעת הוועדה, עוה"ד פעל בעיסקת המכר של החנות ככונס נכסים, על-פי מינוי כדיון, ולא כפרקליטס של הצדדים לעיסקה, ועל כן אין הוא כפוף להוראות החוק בעניין החסיון המקצועי שבין עורך-דין ללקוחו.

לדעת הוועדה, עו"ד הפועל מכוח מינוי על-פי דין, אם ככונס נכסים, אם כמפרק, אם כאפוטרופוס ואם כמנהל עזבון, אינו כפוף להוראות בדבר החסיון המקצועי, שכן פעולותיו, גם אם הן פעולות בעלות אופי משפטי, כגון עריכת הסכם וכיו"ב, נעשות מכוח המינוי ולא מכוח היותו עורך-דין.

עיסוקים אסורים

עו"ד רשאי להחזיק מניות

בחברה - בתנאי שאינו משתתף בניהול ובקבלת החלטות בעניינים מסחריים

העובדות: עו"ד שהוא בעל מניות בבורסת היהלומים ומשמש חבר הבורסה, לצד עבודתו המלאה במשרד לעריכת דין, פנה בבקשה לקבלת חוות דעת, האם אין הוא עובר בכך עבירה אתית. עוד ביקש לדעת, האם מבחינה עקרונית, רשאי עורך דין, העוסק אך ורק במקצועו, להחזיק במניות של חברות שונות?

חוות-דעת הוועדה: סעיף 60 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 העוסק ב"עיסוקים אסורים", קובע כדלקמן:

עורך דין לא יעסוק -

(1) ברא"ח חשבון;

(2) בעסקי סחר כלשהם. אלא במידה שהדבר הותר בכללים;

(3) בעיסוק אחר שנוקבע בכללים כעיסוק שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין.

לדעת ועדת האתיקה, עו"ד רשאי להיות בעל מניות בחברות שונות - אפילו חברות מסחריות גרידא - בתנאי שאינו לוקח כל חלק בניהול אותן חברות, או משתתף בקבלת החלטות מסחריות. לקיחת חלק

לקבל שכר ממי שממשיך לטפל בתיקיו לשעבר אך
זאת רק בעבור פעולות שכבר ביצע, טרם השעייתו.

בניהול פעיל של חברה בעלת אופי מסחרי פורש על-ידי
בתי הדין המשמעתיים כעיסוק במסחר, בניגוד לאמור
בסעיף 2260 לעיל.

קוראים כותבים

חשיפת הליכי פשרה לבקשת השופט היושב בדין מהווה התנהגות שאינה הולמת?

הנחיית ועדת האתיקה ב"עט ואתיקה" מס' 8
וההבהרה שפורסמה בעקבותיה בגליון מס' 12, בנוגע
לאיסור לחשוף בבהמ"ש פרטי מו"מ לפשרה שניהלו
כ"כ הצדדים מחוץ לכתלי בהמ"ש - עוררו תגובות
רבות של חברים.

בין המכתבים שהגיעו בעקבות פרסומים אלה היה
גם מכתבו של עו"ד **שי פורת**, הכותב: "לדעתי, הסרה
החברה מימד חשוב ביותר. פעמים רבות ארע לי כי
השופט היושב בדין התעניין לדעת כדבר הליכי פשרה
ובדבר "הפערים" שבין עמדות הצדדים. כאשר משיב
מי מב"כ הצדדים לשאלת השופט, קשה לומר כי עבר
עבירה אתית, שהרי פעל כמצוות בית המשפט..."

"כל הנחייה שהלינתו בענין זה תהפוך מייד לשנויה
במחלוקת הואיל ומצווה עלינו להרבות בפשרות.
לחסוך מזמנו היקר של בית המשפט ולמשש "קציניו
הנאמנים". יחד עם זאת, בניהול, נכון של מו"מ
לפשרה, ותוך הסתמכות על נטיית שופטים כפי
שתוארה לעיל, ניתן להשיג הישגים שאינם הוגנים".

בתשובה ששלח לעו"ד פורת יו"ר ועדת האתיקה של
ועד מחוז ת"א, עו"ד **עמוס נצר**, הוא כותב:

"ינכון הוא, שבתיהמ"ש - ובצדק - עושים מאמצים
מרובים לסיים בפשרה תיקים עומדים בפניהם,
ומובן מאליו כי ראוי שעה"ד יסייעו במטרה חשובה
זאת. יחד עם זאת אנו בדיעה כי קיימת חשיבות
עליונה לכך שמשאים ומתנים לפשרה בין עמיתים
למקצוע לא ייחשפו במלואם בפני ביהמ"ש כדבר
שבשיגרה, שהרי לעיתים קרובות מחליפים ביניהם
חברינו דעות והערכות הן לגבי ביהמ"ש עצמו, הן
האחד כלפי מרשו של רעהו והן, לעיתים, מידע מסווג,
שאינו כל הצדקה - אלא בהסכמת הצדדים - להעמידו
לרשות ביהמ"ש.

עקרון ההתבטאות החופשית ונטולת מורא של
חברינו בעת ניהול מו"מ הינו מרכזי ויסודי בעבודתנו
ויש לשמור עליו מכל משמר, הן להגנת הלקוחות והן
לטובת ההליכים המשפטיים עצמם.

"מכאן תבין בוודאי את הסתייגותנו מהענות בלתי
מוגבלת לחשיפת נתוני הצדדים ועמדותיהם בעת ניהול
מו"מ לפשרה בפני ביהמ"ש".

עו"ד לשעבר

הרשאי עורך-דין לקיים שיתוף פעולה מקצועי עם מי שהושעה מחברותו בלשכה?

סעיף 58 לחוק לשכת עורכי הדין התשכ"א-1961
אוסר על שיתוף פעולה בין עורך-דין לאדם שאינו עורך
דין. וזו לשונה:

עורך דין לא יעסוק במקצועו בשותפות עם אדם שאינו עורך
דין. ולא ישתף אדם כזה בהכנסותיו - אם ברופו ואם נפו -
בתמורה לשירותים. סיוע או חושרת אחרת לעסקו. אולם רשאי
עורך דין לשתף בהכנסותיו את בן הונו, הצאצאים וההורים של
שותפו. בהווה או בעבר. שנפטר כעודו חבר הלשכה ושל
עורך דין שסמנו רכשו אח עסקו.

סעיף 59 לחוק זה מרחיב את האיסור גם לגבי
העסקה של מי שהושעה או הוצא מן הלשכה.

עורך דין לא יעסיק במשרדו, בלי היתר מאת הלשכה, אדם
שחברותו בלשכה הושעתה - בתקופת ההשעיה, או אדם
שהוצא מן הלשכה.

למרבית הצער, עורכי דין המושעים מן הלשכה,
לתקופת הצרות או ארוכות, או מוצאים ממנה,
בתוקף פסקי דין של בתי הדין המשמעתיים, הם חלק
מן המציאות של המקצוע. כפועל יוצא ממצויאות
זאת, גם מתעוררות מדי פעם שאלות הנוגעות לשיתוף
פעולה עם חברים-לשעבר, במסגרת של העברת
תיקים או השלמת הטיפול בענייני לקוחותיהם.

ועדת האתיקה נדרשה לא מכבר לחוות דעתה בעניין
זה, בעקבות פנייתה של עורכת דין, וכך היא כותבת:
"פנה אלי עו"ד אשר הושעה מן הלשכה למשך שנה
והגיע לי לטפל בתיקים שלו במשך תקופה זו. לאור
סעיפים 58 ו-59 לחוק הלשכה, אני מבקשת לדעת כיצד
עלי לענות להצעתו וכיצד ייוהלו בינינו העניינים
הכספיים, אם התשובה היא חיובית".

חוות דעת הוועדה: א. אין להעסיק כשכיר עו"ד
מושעה בתקופת השעייתו (או לאחר הוצאתו מן
הלשכה) ואין לשתפו בשכר טרחה בגין כל פעולה
שבוצעה לאחר היכנס השעייתו לתוקף.

ב. עו"ד המקבל לידיו תיקים שבהם טיפל בעבר
עורך-הדין המושעה, או שהוצא מן הלשכה, חייב לקבל
פיו-כוח על שמו ישירות מן הלקוחות.

ג. עו"ד המושעה, או שהוצא מן הלשכה, זכאי